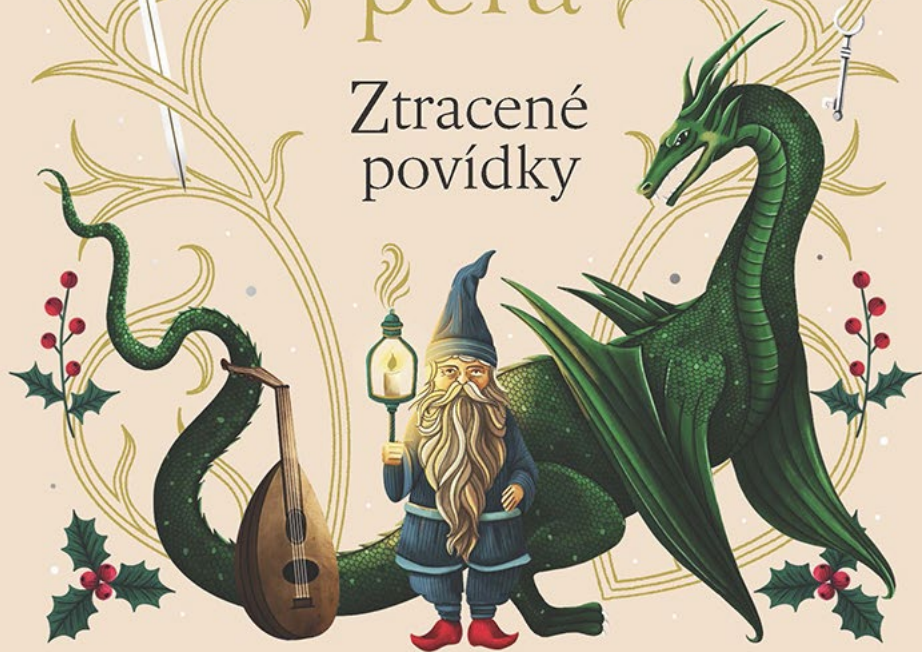

TERRY PRATCHETT

Jedním tahem pera

Ztracené
povídky

Předmluva Neila Gaimana

Jedním tahem pera

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

 KNIHA ZLIN

Terry Pratchett
Jedním tahem pera – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

TERRY
PRATCHETT

Jedním
tahem
pera

Ztracené
povídky

TERRY PRATCHETT

Jedním tahem pera

Ztracené
povídky

překlad Vratislav Kadlec

Tento svazek věnuji Patovi a Jan Harkinovým,
kteří strávili nesčetné hodiny v Britském
novinovém archivu v yorkshirském Boston Spa
a snažili se zjistit, kdy vyšly jednotlivé díly povídky
Honba za paterem klíčů. Protože jsme to s Robem
Wilkinsem původně nevěděli, museli prohledat tisíce
vydání novin *Western Daily Press* a přitom objevili
povídky, které Terry napsal pod pseudonymem
Patrick Kearns a které tu teď poprvé znovu
publikujeme.

A věnuji jej také Chrise Lawrencovi, na kterého udělala
Terryho povídka *Honba za paterem klíčů* v patnácti
letech takový dojem, že si příslušné stránky vytrhl
z novin a čtyřicet let je schovával, načež text zastříhl
a přitom odstríhl datum, což mělo šťastné důsledky.
Kdyby to neudělal, Harkinovi by nemuseli po ničem
pátrat a neodhalili by zbytek této knihy.

Jsme jejich velkými dlužníky.

Colin Smythe

Obsah

<i>Předmluva Neila Gaimana</i>	11
<i>Úvod Colina Smythea</i>	16
A to byl jenom začátek...	19
Pláž se zkamenělinami	27
Opravdový Divoký západ	43
Jak Vydrigroš spatřil přízračné světýlko (Ho! Ho! Hó!)	
a opět se vrátil k názoru, že je to celé nesmysl	55
Hledá se veselý tlouštík s červenou čepicí	63
Křepelička v balíčku	71
Nový Santa Claus	79
Velký blackburský koláč	87
Jak dobrý král Václav na Štěpána píchnul dýdžejovi	95
Na draka	103
Trpaslíci výletníci	115
Nechte to koňovi	125
Blackburské počasí	135
Blackburský prales	145
Strašidelný parní válec	155
Penízeň	167

Stvoření z Blackbury	175
Prázdninová nehoda pana Browna	183
Pleshimoorské věže	197
Honba za paterem klíčů	207
<i>Honba za Honbou za paterem klíčů aneb Někdy je dobré rozhodnout se špatně</i>	251
<i>Bibliografická poznámka</i>	256
<i>Poznámka a poděkování překladatele</i>	263

Předmluva Neila Gaimana

Je to už osm let, co Terry Pratchett zemřel, a já měl možnost sledovat, jak se člověk, kterého jsem za jeho života znal, mění ve svého druhu legendu. Nakolik můžu říct, Terry je v téhle lidové představě usměvavá, vlídná a moudrá duše, s jiskrou v oku a ušlechtilého vzezření, citlivý staříčkový utěšitel, kterého do svého tábora počítají lidé naprosto rozdílných přesvědčení, protože jejich Terry by s nimi pochopitelně souhlasil, vždyť oni přece zbožňují jeho knihy, že ano. Nemůžu si pomoci, ale mám dojem, že místo tohohle polomytického Terryho, který připomíná Merlina, jen místo kouzelné hůlky vládne vtípem a má trochu kratší vousy, by v lidové představě klidně mohl existovat libovolný jiný.

Tenhle polomytický Terry Pratchett je veselejší než Terry, kterého si pamatuju já, podstatně méně popudlivý a je daleko menší pravděpodobnost, že bude zastávat názory, se kterými nesouhlasíte (ať už čte tyhle řádky kdokoliv a ať už je jeho přesvědčení jakékoliv, můžu vás ujistit, že mezi názory skutečného Terryho byl nejméně jeden takový, ze kterého byste skřípali zubama a křičeli: „Ale no tak, tohle přece nemůžeš myslet vážně!“); zkrátka je vždycky rozumný a stále roztomilý. Skutečný Terry Pratchett byl opravdu roztomilý, ale rozhodně ne pořád. On sám by vám jako první přiznal, že občas prostě nemá

svůj den. Jakkoliv mi stále chybí ten skutečný Terry, ten, kterého si pamatuju, i já jsem ostatně občas rád za tohohle nového, upraveného a napůl bájného Terryho Pratchetta: jen zřídka kdy se například neshodneme, když teď píšu seriál *Dobrá znamení*, a tenhle Terry většinou souhlasí, abych udělal to, co sám považuji za vhodné. (Když už jsme u toho, občas se přece jen stane, že má Terry v mé hlavě jiný názor, nebo se přinejmenším velmi jasně vyjádří ohledně toho, co bychom měli dělat, a není to přesně to, co bych chtěl udělat já, takže si povzdychnu a místo toho, co bych jinak býval nejspíš udělal, udělám to, co by chtěl dozajista udělat Terry.)

Když myslím na Terryho, občas mi chybí střípky příběhů, které mi vyprávěl - nebo dokonce dával číst - a které pak nikdy nevyšly. Jsem si jistý, že byly na tom harddisku, který nechal po své smrti přejet parním válcem. Například zlomek příběhu Mrakoplašovy matky. Nebo žumponorská část románu *Pohyblivé obrázky*. Bývaly tu a teď jsou pryč, rozdrčené na padrtě, střípky příběhů zapsané v jedničkách a nulách se změnilly ve střípky železa, skla a křemíku.

Když mi zavolal Rob Wilkins, Terryho zástupce na zemi, a řekl, že úžasní, houževnatí hledači pokladů vykopali v novinovém archivu ztracené povídky Terryho Pratchetta, nejdřív jsem nevěděl, co si o tom myslet.

Potom jsem ty povídky začal číst. A usmál jsem se.

Nicméně jsem přitom přemýšlel, co by si asi Terry o těch povídkách nalezených a představených světu

pomyslel. A došlo mi, že lidé jsou komplikovaní, dokonce i když nejsou napůl bájní, takže by nejspíš záleželo na tom, který Terry a ve kterém okamžiku své kariéry by to byl.

Mladý Terry Pratchett, který je napsal, by na ně byl nejspíš pyšný, to je jasné. Zjevně mu daly dost práce. Jednou mi řekl, že novinář by měl uvažovat jako lupič, který se chystá vrazit autem do obchodu - rozbít výlohu, popadnout, co se dá, a honem zase zmizet do noci. Tohle jsou takové lupičské povídky: měl v novinách k dispozici určitý prostor, což znamenalo, že ho musel zaplnit určitým počtem slov, ani menším, ani větším, a na téhle jasné vymezené ploše musel začít, vystavět příběh a zase ho uzavřít. Potřeboval člověka co nejrychleji lapit a pak ho držet až do konce.

Není tu ještě humoristou, zatím ne, a rozhodně není tím břitkým satirikem, jímž se stane později. Terry Pratchett, který napsal tyhle povídky, pracuje jako novinář a myslí si, že v jádru je spisovatelem sci-fi, ačkoliv nic jako sci-fi momentálně nepíše. (Že je spisovatelem sci-fi, mi řekl při našem prvním setkání. A já mu věřil.) Tenhle Terry je člověk, který napsal romány *Temná strana slunce* a *Strata*, mísil své oblíbené motivy z Larryho Nivena a Isaaca Asimova, byl odhodlaný vystavět v každé knize od píky vlastní vesmír, ale zatím si nebyl jistý, jak s ním dál naložit.

Povídky v téhle knížce se oproti tomu většinou odehrávají tady a teď. Nebo alespoň tak trochu tady a tak

trochu teď. A většinou jsou legrační a plné fantazie. Působí víc jako předchůdci Zeměplochy (nebo dokonce světa *Dobrych znamení*) než oba rané Terryho sci-fi romány.

Když je člověk spisovatel, jedna z nejtěžších věcí je, že dospívá před zraky veřejnosti. Terry potřeboval publikovat. Neměl čas pilovat své dovednosti někde v koutku. Díky smyšlené identitě Patricka Kearnse mohl psát beletrii, vybrušovat vlastní umění a nejspíš i objevovat, co ho při psaní nejvíc baví. Na téhle dvacítce příběhů si vyzkoušel řadu rozličných postupů – v povídce *A to byl jenom začátek...* například používá pralidi jako my, kteří vynalézají různé věci, na což nejspíš natrefil v jedné ze svých oblíbených knih, v *Co jsme to tátovi provedli* od Roye Lewise, zatímco příběhy z Blackbury těží ze specifického druhu britského humoru, jež mám sklon připisovat Normanu Hunterovi, autorovi knížek o profesorovi Branestawmovi, které jsou sice určené především dětem, ale dá se z nich vyzobat i spousta roziinek roztroušených pro dospělé. A ve všech těch povídkách postupně sledujeme, jak se mladý Terry Pratchett stává Terryem Pratchetem. Objeví se povědomé obraty, povědomá jména i spousta okamžiků, kdy zahlédneme myšlení onoho Terryho Pratchetta, který se dostane ke slovu až později.

Kdy se vlastně mladý spisovatel stává tím spisovatelem, kterého máte rádi? *Honba za paterem klíčů* je samozřejmě jasný protozeměplošský Pratchett, byť tu Morpork ještě nenašel svůj Ankh, a při čtení jsem měl

pocit, jako by nějaký historik umění objevil ranou verzi slavné malby, kterou dobře znám a mám rád. Změňte pár proměnných a *Honba za paterem klíčů* by docela dobře mohla posloužit jako šablona k *Barvě kouzel*.

Mám podezření, že Terry Pratchett ve středním věku, ve věku, kdy budoval Zeměplochu a zdokonaloval se ve svém umění, by byl ze znovuobjevení těch povídek maličko v rozpacích. Měl by pocit, že texty Patricka Kearnse zbytečně rozptylují jeho pozornost.

A sir Terry Pratchett, spisovatel na sklonku svých let? Co ten by si o jejich nalezení a vydání myslel?

Podle mě by byl rád, že tu jsou, že můžou těšit fanoušky a fascinovat pratchettovské badatele. (Mám ovšem dojem, že z existence pratchettovských badatelů byl vždycky poněkud nesvůj.)

Podle mě by byl na toho mladého novináře, který je napsal, pyšný, a kdyby se do nich znovu začetl, možná by se dokonce pobaveně pochechtával a inspiroval by se tím, co kdysi napsalo jeho mladší já - mladší já, které si bylo jisté, že zůstanou ukryté za neproniknutelným pseudonymem a pohřbené v zaprášených archivech *Western Daily Press* na věky věků věkoucích.

Neil Gaiman
květen 2023

Úvod Colina Smythea

Vždycky mi vrtalo hlavou, čím to, že Terryho inspirace k psaní krátkých povídek ve stylu *Bucks Free Press* někdy v sedmdesátých letech najednou vyschla.

Ve skutečnosti nevyschla: jen jsem se nedíval pozorně. V době, kdy psal *Temnou stranu slunce*, *Stratu* a první zeměplošský román *Barvu kouzel*, zároveň posílal povídky do deníku *Western Daily Press* – pod pseudonymem a později znovu pod vlastním jménem.

Tak tedy vítáme Patricka Kearnse do pratchettovského kánonu: Patrick nejspíš zní trochu jako Pratchett a Kearnsová bylo jméno Terryho matky za svobodna. A kdo jiný by v povídkách použil Gritshire, Blackbury, Even Moor,* ministerstvo mrzutostí nebo vědeckou instituci, jejíž název – Blackburský institut aplikovaného nesmyslu – podezřele připomíná cosi z budoucí zeměplošské Neviditelné univerzity? Terry byl tehdy zaměstnaný v *Bath and West Evening Chronicle* a předpokládám, že zažité zvyklosti mu coby členovi redakce neumožňovaly psát do dvou různých novin zároveň pod vlastním

* Čeští čtenáři mohou tato místa znát také jako Kurážovický okres, Postružinov a Nenabaženou bažinu z řady povídek v překladu Petra Miklicí. Postružinov se později objevuje i v jedné povídce v překladu Elišky a Vladimíra Pospíšilových, ti ale Even Moor překládají jako Rovnou vrchovinu. V sérii o Johnnym v překladu Jana Kantůrka Blackbury zůstalo pod svým původním názvem. Helena Hrychová na to jde od lesa a letmé zmínky o Blackbury v trilogii o Nomech zcela vypouští. (pozn. překladatele)

jménem. Povídky nicméně nesou nezaměnitelný punc pratchettovského stylu.

O Terryho povídce *Honba za paterem klíčů* z roku 1984 jsme až do ledna 2022 neměli tušení a nevěděli bychom o ní dodnes, nebýt Chrise Lawrence, který si kdysi vytrhl příslušné stránky z deníku *Western Daily Press*. Protože si neschoval datum vydání, Terryho skalní fanoušci Pat a Jan Harkinovi vyrazili do Britského novinového archivu v yorkshirském Boston Spa, kde se probírali výtisky novin ze sedmdesátých a osmdesátých let, dokud ji nenášli – a přitom objevili Kearnsovy povídky.

Za všechny ty roky, kdy jsem byl jeho nakladatelem a poté agentem, mi Terry s hledáním svých kratších textů ani trochu nepomohl – ale jak napsal ve svém věnování ke knize *Draci na hradě Ruinově*, byly tu příběhy, které „pečlivě ukryl a na které zcela záměrně zapomněl“. Jen jsem neměl ponětí, jak jsou ta slova pravdivá. Možná na ně opravdu zapomněl. Já ani Rob Wilkins jsme o nich každopádně nikdy neslyšeli.

Nesmírně nás tedy těší, že se s vámi konečně můžeme o ztracené Terryho příběhy podělit.

Colin Smythe

A to byl
jenom začátek...

Některí starší pralidé byli už od začátku jasně proti. „Je to proti přírodě,“ říkali. „A vůbec, kam to povede?“ Jenže mladší pračlověci odpovídali: „To je prostě pokrok, dědo. Podej ještě polínko.“

Ta věc se jmenovala *ohněň* a do jeskyně ji přitáhl vynálezce Og. Když ji našel, zrovna žrala nějaký strom. Musíte ji držet v malé ohrádce z kamenů, povídal. Udrží vás „v teple“, povídal, což je pravý opak toho, jak se pračlověk cítí, když do jeskyně celou noc prší.

Náčelník Hek byl z té věci maličko v rozpacích a bál se jí.

„Seš si jistý, že se tentokrát nic nepodělá?“ zeptal se. „Úplně mi stačilo, když mě posledně trefil ten tvůj házecí klacek.“

„Oštěp,“ opravil ho Og. „To byla chyba designu, no jo. Ale tohle je naprosto bezpečné. Když to nebudeš krmit dřevem, prostě to chcípne.“

„Pozoruhodné,“ řekl Hek.

Ten večer seděli pralidé kolem nového ohně, jedli studeného mamuta a v černé noci venku zatím číhaly

a kýchaly obrovské obludy. Og dlouze vykládal o úžasných možnostech svého vynálezu. Hek jenom žvýkal mamutí maso a civěl do plamenů.

Vtom ho oheň kousnul.

„Jauvajs!“

„Neměl bys na něj šahat,“ řekl honem Og. „Je trochu nedůtklivý.“

„Jdu na kutě,“ zabručel rozmrzele Hek. Odšoural se pryč a cucal si přitom prst.

Pověřili jednu ženu, aby oheň hlídala a krmila ho, zatímco muži budou na lovu. Brzy se z toho stala součást jeskynního života.

Potom jednoho dne Og nedopatřením upustil do ohně kus divočáka, a vynalezl tak tepelnou úpravu pokrmů. Pečené maso! Proti tomu nemohl dokonce ani Hek nic namítat! Pro začátek se ukázalo, že existuje sedmadvacet způsobů, kterak upravit mamuta.

Dále tu byly omelety z blbouních vajec s hadí omáčkou. Nebo pořádné plátky medvědí pečeně s medovou zálivkou. A pochopitelně taky muchomůrkové koláče a polévka z rulíku, což nebyl zrovna nejšťastnější nápad.

„Když se kácí les, lítají třísky,“ vykládal vesele Og. „Všichni děláme chyby.“

Pak už nebyl k zastavení. Čmáral po stěnách jeskyně uhlíkem z ohniště, a vynalezl tak umění. Povedlo se mu ochočit vlce, a tak vynalezl psa. Jenže potíže měly teprve přijít.

Jednou Og vynalezl... no, spíš se mu *přihodilo*, že nechal v míse s vodou pár hroznů, a než si na ně vzpomněl, zkvasily. Víno chutnalo znamenitě. Když ostatní přišli domů z lovu, taky ho ochutnali. Všichni až na Heka. Ten ještě dole na pláni honil jednu obzvlášť rychlou žirafu.

Zastavil se, když ucítil kouř. Linul se z jeskyně.

! pomyslel si Hek. Oheň uprchl!

Pustil žirafu a běžel domů. Tráva a stromy kolem jeskyně byly v plamenech a Hek si s mrmláním a nadávkami razil cestu přes žhnoucí spáleniště. Ostatní členové kmene uvnitř pokojně spali, zmoženi účinky Ogova nejnovějšího vynálezu.

„Vzbudte se!“ zařval Hek. „Nechali jste zdrhnout oheň!“

Požár se rychle šířil. Mohutné plameny se prokousávaly travou na míle daleko. Zvířata prchala. Ptáci skřehotali a snažili se uletět kouři.

Hek v dýmu skoro neviděl a zalykal se horkým vzduchem, ale povedlo se mu dovést kmen dolů k řece. Dřepli si do mokrého rákosí a rozbřečeli se.

Když se Hek obrátil k nešťastnému Ogovi, byl rudý vzteky.

„Fajn,“ zavrčel. „Tak to by bylo. Nehodlám to dál snášet. Mám toho dost. Všechno, co uděláš, skončí průšvihem. Jsem trpělivý pračlověk, ale tentokrát jsi zašel příliš daleko. Vypadni z tohohle kmene.“

Og se odploužil rákosím a ani se neohlédl.

„Bylo to rozumné?“ zeptal se Ug, jeden z nejstarších pralidí. „Sám dlouho nepřežije.“

Hek si odfrknul. „Dal nám snad na výběr? Na míle daleko teď nebude žádná zvěř. Ale vypadá to, že níž po proudu se oheň zatím nerozšířil. Pojďte. Jestli sebou nehodíme, čeká nás hlad.“

Celý následující den se plahočili bahnem. Tu a tam stále hořelo a tam, kde nehořelo, zbyl jen šedý, horký popel.

Večer začalo pršet. Kmen přenocoval ve větvích ohořelého stromu a dole zatím vrčeli šavlozubí tygři, takže všichni spali dost přerušovaně.

Pršelo i celý další den. Členové kmene strávili většinu času tím, že se k sobě choulili v nevelké kotlině ve skalách.

Po chvíli někdo řekl: „Oheň hřál.“

A někdo další dodal: „Pečená zebra byla jedna z nejlepších věcí, co se mi kdy přihodily.“

Když slunko zmizelo za příkrovem černých mraků, dokonce i Ug tesklivě poznamenal: „Nebyl to tak špatný chlápek, svým způsobem.“

Hek se otřásl. „Kdybychom ho nechali, podpálil by nejspíš časem celý svět,“ zamručel.

V dálce zavyl vlk. A jiný mu odpověděl. Mnohem blíž.

Najednou si Hek všiml, že na kraji kotliny se plíží černý stín, a vlasy se mu zježily hrůzou.

„Ženy a děti doprostřed!“ zařval a sáhl po kameni.

Vlci se přiblížili. Pralidé po nich házeli klacky a kamení, ale šelmy byly po požáru zoufalé hladý. A zdálo se, že je jich čím dál tím víc.

Vtom náhle do kotlinky skočil Og s planoucí větví v ruce. Mrštil ji po vlčích a pak se vytasil s podivně tvarovaným kusem dřeva. Byl to luk. Na kňučící smečku se začaly snášet šípy.

Nic neříkal. Jakmile utekl poslední vlk, prostě pokynul ostatním, aby ho následovali, a zavedl je na nevelkou mýtinu, kde se nad ohněm opékalo několik zeber. Pod stromy si postavil cosi jako jeskyni z větví a kapradí. Působila teple a přívětivě.

Inu, teď Hek Oga nemohl odmítnout a musel ho přijmout zpět do kmene. Zvláště když většina pralidí se už ládovala zebřími plátky.

„Sledoval jsem vás,“ vysvětlil. „Napadlo mě, že mě nakonec třeba budete potřebovat.“

Brzy na místě postavili nevelkou vesničku.

Og zjistil, že semena se dají zasadit, a vynalezl tak zemědělství.

Vynalezl taky pasti na zvířata, což byl daleko pohodlnější způsob, jak si opatřit maso, nežli lov. Potom vynalezl křídla a naneštěstí se rozhodl, že je vyzkouší skokem ze skály.

Jenže pár nadějných mladých pračlověků se jeho nápadů chytlo a nakonec vynalezli civilizaci.

Vesnice se rozrůstala. Pláně se zčásti proměnily v pole.

Lovci jako Hek začali zakrátko vypadat maličko hloupě.

A to byl jenom začátek.

Hek seděl před chatrčí, tvářil se zamyšleně a cítil jistý neklid.

„To by mě zajímalo, kam to všechno povede...”